

Поліщук О.М.

аспірант,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сучасний стан розвитку українського суспільства визначається переломним характером і динамізмом, що призводить до трансформування не тільки економічних, але й духовних цінностей. Іншомовна освіта є важливим засобом, що формує свідомість особистості та її здатність бути соціально мобільною в суспільстві, сприяє діалогу культур у світі, що глобалізується навколо розв'язання різноманітних проблем. Однією з них є проблема розвитку професійно-педагогічної компетентності вчителів іноземної мови у системі післядипломної педагогічної освіти.

У контексті « Національної стратегії розвитку освіти України на період до 2021 року», основних положень Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти, документ Ради Європи «Мовна освітня політика України: аналіз та рекомендації», Національної рамки кваліфікацій, Конституції України, нормативно-правових актів у галузі освіти: законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту»; наказу Міністерства освіти і науки України від 17.11.2000 р. № 538 «Про затвердження Положення про Республіканський (Автономної республіки Крим), обласні, Київський і Севастопольський міські інститути післядипломної педагогічної освіти» та інших нормативно-правових документів і законодавчих актів, що регламентують і регулюють діяльність системи післядипломної педагогічної освіти, потребує критичного осмислення традиційних поглядів на професійний розвиток вчителя іноземної мови та пошуку якісно нових форм його навчання в означеній системі.

У контексті заявленого надзвичайно актуальною є проблема розвитку комунікативних умінь учителя іноземної мови в системі післядипломної педагогічної освіти, яка сприятиме реалізації його потреб у професійному й особистісному розвитку та потреб суспільства у висококваліфікованих кадрах системи загальної середньої освіти.

Системному дослідженню теорії та практики післядипломної педагогічної освіти присвячені праці Ю. Бабанського, Т. Браже, Л. Ващенко, Б. Дяченка, Н. Клокар, Н. Ничкало, В. Олійника, В. Пуцова, Н. Протасової, В. Семенченко та інших.

У низці педагогічних, дидактичних і методичних досліджень розкрито такі аспекти означеної проблеми, як діалектична єдність особистісного і професійного самовдосконалення (Л. Виготський, О. Леонт'єв та ін.); освіта дорослих (Г. Єльнікова, Л. Лук'янова, В. Олійникта ін.); порівняльний аналіз моделей професійної підготовки вчителя (О. Місечко, Л. Пуховська, О. Сухомлинська та ін.).

У дослідженнях вітчизняних учених (В. Баркасі, В. Калінін та ін.) і зарубіжних учених (Х. Браун, М. Уолес, О. Солововой та ін.) розкрито проблеми професійного розвитку вчителів англійської мови.

Водночас поза увагою дослідників залишилась проблема розвитку професійних умінь учителів іноземної мови в системі післядипломної педагогічної освіти, що стало основою для виокремлення низки суперечностей між соціальною проблемою щодо забезпечення професійного розвитку комунікативних умінь учителів іноземних мов у системі післядипломної педагогічної освіти і недостатністю фахівців, які б відрізнялися означеною компетентністю.

Мета полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці технології розвитку професійних умінь учителів іноземної мови в системі післядипломної освіти.

Для вчителя комунікативні уміння – головний спосіб професійної праці. Комунікативні уміння вчителя полягають не тільки в тому, щоб передавати вербально інформацію, а й бути особистістю м'якою, доброзичливою, чуйною, уважною, тактовною, зацікавленою в спілкуванні з учнем. І більше того, вчитель має володіти технологією спілкування в спільній пізнавальній діяльності, тобто такою системою впливу на учня, урахування його індивідуально-вікових особливостей, розуміння його прагнень і цінностей, яка дозволяє встановити атмосферу спільності, рівноправного співробітництва та вирішенні пізнавально-освітніх завдань, а не взаємного опору, подолання, боротьби. Це так само уміння передати культуру спілкування без посадового шаблону лексики, мови, норм спілкування і поведінки. Все це передбачає психолого-педагогічну грамотність і розвиненість інтелектуально-духовних, морально-психологічних, етичних якостей самого вчителя, зокрема – усвідомлення своєї реальної, а не уявної чи зовні обов'язкової посадової ролі; реального, а не уявного ефекту свого комунікативного впливу на учня, здійсненості задуманого, результативності устремлінь; готовність узгоджувати, змінюватися, розвиватися разом зі своїми учнями. Уміння вчителя порівнювати власні здібності і можливості своїх учнів, вчитися разом з ними веде до співпраці, взаємного розуміння, взаємодії у досягненні цілей освіти та розвитку.

Значна роль спілкування в педагогічній діяльності, в роботі вчителя вимагає від педагога професійного управління своєю комунікативною діяльністю, що передбачає наявність у педагога цілого ряду комунікативних умінь.

А. Леонт'єв відносить до комунікативним умінь педагога: уміння налагодити контакт з учнями, розуміння внутрішньої психологічної позиції учня, уміння вибудовувати взаємини і перебудовувати їх залежно від педагогічних завдань, управління спілкуванням на уроці, передача власного емоційного ставлення до матеріалу, уміння управляти власним психічним станом в спілкуванні [2]. В. Кан-Калік виділяє наступні комунікативні уміння: уміння спілкуватися на людях, уміння через вірно створену систему спілкування організувати спільну з учнями творчу діяльність, уміння цілеспрямовано організувати спілкування і керувати ним [1]. Автор підкреслює, що це лише найбільш важливі комунікативні уміння вчителя. Сюди також входять й інші компоненти: уміння встановлювати психологічний контакт, завойовувати ініціативу в спілкуванні, уміння організувати пристосування у спілкуванні.

Для комунікативних умінь є типовими наступні здібності в розумінні та промові: видача та перевірка інформації відповідно з простими питаннями і нескладними у мовному плані відповідями; виклад елементарних бажань і потреб з повсякденного життя; позитивні і негативні мовні реакції на прохання, побажання та пропозиції [4]. У методичній літературі виділяються чотири види комунікативних умінь: уміння говорити (промови), аудіювання, читання та письма. Кожне з цих умінь включає приватні уміння. Так, наприклад, промова включає два приватних уміння: діалогічні та монологічні [5].

Так, наприклад, у психологічному словнику поняття «уміння» – це освоєний суб'єктом спосіб виконання дії, що забезпечується сукупністю набутих знань і навичок. Уміння формується шляхом вправ і створює можливість виконання дії не тільки в звичних, але і в змінних умовах [6].

Р. Немов вважає, що уміннями є елементом діяльності, що дозволяють що-небудь робити з високою якістю. Наприклад, точно і правильно виконувати будь-яку дію, операцію. Уміння включають в себе автоматично виконувані частини, звані навичками, але в цілому являють собою свідомо контрольовані частини діяльності [3].

Психологічною основою уміння є розуміння взаємини між метою діяльності, засобом і способом її виконання та умовами, в яких доводиться діяти. Фізіологічною основою уміння служить система тимчасових нервових зв'язків, що утворюються в результаті спільної діяльності першої та другої сигнальних систем.

Психолого-педагогічна сутність уміння полягає в тому, що уміння людини означає проявлену ним готовність до досягнення мети і відповідної діяльності шляхом здійснення її під більш-менш строгим контролем з боку, з усвідомленням всієї системи складових її дій або частини цієї системи

Список використаних джерел:

1. Кан-Калік В.А. Учителю о педагогическом общении – М.: Просвещение, 1987. – 190 с.
2. Леонтьев Л.А Педагогическое общение. – М. : Знание. 1979. – 48 с.
3. Немов РС Психология: Учеб для высш пед. учебных заведений. В 3-х кн. – М. Просвещение. Владос, 1995. – 576 с.
4. Орлова О.Б. Коммуникативные умения в структуре деятельности студента на уроке в период педагогической практики: Автореф. канд. пед. наук. – Л., 1978. – 22 с.
5. Пассов Е.И. Учитель иностранного языка. Мастерство и личность. – М.: Просвещение, 1993. – 159 с.
6. Психологический словарь / Под.ред. В В Давыдова – М.: Педагогика, 1983. – 620 с.

Сажко Г.І.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Українська інженерно-педагогічна академія*

Піршл Д.

*доцент,
Університет Ніш (Сербія)*

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ БЕЗПОМИЛКОВІЙ ОПЕРАТОРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ КОМП'ЮТЕРНОГО ПРОФІЛЮ

Згідно із ДСТУ EN 614–1–2001. Безопасность машин. Эргономические принципы проектирования. Часть 1, оператор – це «людина або група людей, обов'язком яких є встановлення, експлуатація, регулювання, технічне обслуговування, чистка, ремонт та транспортування машин». Серед робітників, яких готують професійно-технічні училища, зростає доля робітників, в структурі діяльності яких операторський труд займає значне місце, наприклад, у оператора ЕОМ,